

УДК:37-053.6+37.036+792.8

ПЕЧЕРСЬКА Елла Пилипівна –

кандидат педагогічних наук, приват-професор кафедри
музичного мистецтва і хореографії
Південноукраїнського національного педагогічного
університету імені К. Д. Ушинського (м. Одеса)
e-mail: best_family@ukr.net

МИХАЙЛЕНКО Ганна Олегівна –

спеціаліст факультету музичної та
хореографічної освіти ПНПУ,
викладач хореографічної
студії «Морська хвиля» м. Одеси
e-mail: best_family@ukr.net

РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ПІДЛІТКІВ У ПРОЦЕСІ ОСВОЄННЯ МОДЕРН-ТАНЦЮ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. На сучасному етапі розвитку суспільства відбуваються глибокі соціальні та економічні перетворення, тому виникає необхідність коригування цілей і завдань освіти, пошуку нових підходів до психолого-педагогічного забезпечення навчально-виховного процесу. Саме творчі здібності людини, її самостійність та ініціативність стають визначальними для існування сучасних засобів людського життя. Тому основним пріоритетом педагогічної діяльності стає цілеспрямоване та ефективне сприяння у становленні творчої особистості з метою її максимального розвитку та підготовки до виконання основних соціальних функцій.

З кожним роком зростає інтерес до сучасного хореографічного мистецтва, про що свідчить функціонування численних танцювальних гуртків і студій. Оволодіння дітьми й молоддю мистецтвом хореографії сприяє здійсненню як естетичного, так і фізичного виховання, формуванню загальної культури, вихованню працьовитості та сили волі.

Теоретичні питання формування творчої особистості розробляють такі вчені, як А.А.Дашевська, Н.В.Кічук, С.О.Сисоєва та ін. Напрямки, стилі й види сучасної хореографії найдетальніше висвітлено у дослідженнях Д.І.Шарикова [10]. Однак методичний аспект даної проблеми (освоєння сучасної хореографії підлітками різного віку в аматорських колективах) розроблено недостатньо.

Мета статті полягає у визначенні та обґрунтуванні психолого-педагогічних умов, що сприяють розвитку творчої самореалізації підлітків у процесі освоєння модерн-танцю. Для досягнення вказаної мети було визначено такі завдання: уточнити сутність ключових понять; з'ясувати роль сучасного хореографічного мистецтва у розвитку творчої самореалізації особистості; визначити критеріальний апарат щодо рівнів творчої

самореалізації підлітків та проаналізувати результати проведеної діагностики; розробити та обґрунтувати методику розвитку творчої самореалізації підлітків у процесі освоєння модерн-танцю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Хоча творчість – не новий предмет дослідження, це поняття є достатньо складним для визначення. Науковці виокремлюють деякі суттєві моменти для його пояснення, центральним з яких є отримання нових результатів при використанні нових методів. Творчість є цілеспрямованою, наполегливою, напруженою працею, що вимагає розумової активності, інтелектуальних здібностей, вольових та емоційних рис і високої працездатності.

Сучасні дослідники творчості вважають, що у досягненні творчих результатів визначальними є особистісні чинники, оскільки саме особистість є механізмом реалізації творчих здібностей у творчій діяльності. Для творчої особистості характерна стійка спрямованість на творчість, мотиваційно-творча активність, що дозволяє їй досягти прогресивних, соціально й особистісно вагомих творчих результатів у одному або кількох видах діяльності. До речі, у процесі діяльності й розвиваються якості, необхідні для творчості. Як зазначають дослідники, для досягнення високих творчих результатів людина повинна відрізнятися високим рівнем розвитку всіх притаманних їй якостей, як-от: сенсорна організація, спостережливість, увага, пам'ять тощо.

Наукові основи проблеми творчої діяльності заклали такі вчені, як М.С.Каган, П.П.Платонов, С.В.Сисоєва та ін. Як зазначає С.Д.Максименко, діяльність людини – це свідомо активність, що виявляється в системі дій, спрямованих на досягнення поставленої мети. У процесі творчої діяльності відбуваються мобілізація духовних сил і неусвідомлена, інтуїтивна поява нових образів, способів дій у розв'язанні проблеми [3].

Найважливіша умова успішної діяльності – творчий підхід, здійснення її зі знанням справи та

перспективою. Чим складніше завдання, тим більшу роль у їх вирішенні відіграють теоретичні знання й творче мислення. На думку А.Маслоу, творчість, креативність проявляються в людині і в повсякденному реальному житті, у виборі життєвих ситуацій, у різних формах самовираження. Як вважає Я.А.Пономарьов, для особистості, що прагне до творчості, характерні оригінальність, ініціативність, високі рівні самоорганізації та працездатності. Загальним для творчих особистостей, як показав американський психолог П.Торранс, є потреба розвиватися, потреба у постійному зростанні [1].

«Самореалізація особистості» – багатоаспектне поняття, яке вченими розглядається як процес, потреба, форма, мета і результат (В.І.Андреев, Л.Н.Коган, В.С.Кемеров, В.А.Сластьонін та ін.).

У педагогіці «самореалізація» визначається як одна з цілей педагогічного процесу і полягає у допомозі особистості здійснити свої позитивні можливості, розкрити задатки і здібності. Проблема самореалізації особистості педагогами розглядається, в основному, в контексті проблем професійного самовдосконалення, самовиховання, самовизначення, самоосвіти тощо [2].

Питання, пов'язані з самореалізацією особистості, розглядають чимало сучасних вчених (О.А.Мілініс, М.А.Недашківська, Г.К.Чернявська та ін.). Як зазначає О. А.Мілініс, творча самореалізація особистості – це усвідомлений і суб'єктивно значущий процес розкриття особистістю своїх творчих здібностей і можливостей, за яким активність суб'єкта набуває творчого характеру та сприяє екстеріоризації позитивного досвіду життєтворчості [4].

Розглядаючи проблему творчої самореалізації особистості, зазначимо, що вона безпосередньо пов'язана з творчим потенціалом особистості, під яким науковці розуміють сукупність потенційних творчих здібностей особистості, тобто здібностей, для реалізації яких потрібно створити певні умови.

Окремі аспекти розвитку творчої самореалізації особистості у процесі хореографічної діяльності висвітлено у працях деяких науковців (Л.М.Андрощук, Т.Медвідь, Т.Сердюк та ін.). У них, зокрема, зазначається, що мотивація освоєння хореографічного мистецтва може бути різною: престиж, слава, задоволення від виконаної роботи, прагнення створити незвичайне, показати себе іншим, довести свою значущість, винятковість, звернути на себе увагу тощо. Але стосовно учнів підліткового віку, той чи інший мотив може поєднуватися з найхарактернішим мотивом, пов'язаним з психофізіологічними особливостями цього віку. Як зауважує В.А.Роменець, підліткова незграбність викликає прагнення тілесного самовдосконалення. Виникає ідеал – вольова та

фізично досконала людина. Здійснюється прямий перехід від ситуативності до індивідуалізованої свідомості [8].

Отже, узагальнюючи наукові положення, можна стверджувати, що самореалізація творчого потенціалу – це виконавчо-результативний процес саморозвитку потенційних творчих здібностей та переходу їх у актуальні творчі здібності.

Логіка даної статті потребує висвітлення характеристики сучасної хореографії. Виходячи з аналізу наукової літератури, цьому питанню присвячено чимало англомовних наукових праць, у яких сучасна хореографія розглядається як у теоретичному, так і в історичному аспекті. Проте в Україні тільки останнім часом розпочали з'являтися наукові праці стосовно сучасної хореографії. Можливо, це пов'язано з тим, що її виникнення й розвиток відбувалися у Західній Європі та США.

Характеристика сучасної хореографії розглядається у працях науковців (М.В.Матушкіна, І.В.Михайлова, В.Ю.Нікітін, І.Підвисоцька, Д.Трусківська, Д.І.Шариков та ін.). Як зазначає В.Ю.Нікітін, аналізуючи будь-які танці (класичні, народні, історико-побутові, бальні), можна безпомилково виділити набір рухів, властивих тільки певному танцю. Особливо чітко це можна простежити у класичному балеті, де існує століттями зафіксована «мова рухів». Але стосовно сучасної хореографії цього не можна сказати [6].

Д.І.Шариков звертає увагу на те, що поняття «сучасна хореографія» виходить за межі її як танцювального мистецтва, оскільки вона охоплює й інші види мистецтва. Сучасна хореографія є новітнім видом хореографічного мистецтва ХХ століття. На відміну від інших видів хореографії (народної, класичної та частково бальної), сучасна хореографія зароджувалася й розвивалася як під впливом інших видів мистецтва та культури (живопису, скульптури, архітектури, дизайну, музики, театру, кінематографа, цирку та естради, літератури, молодіжної субкультури), так і під впливом політичних і соціально-економічних процесів, НТР, а також на тлі філософських течій. Становлення сучасної хореографії почалося наприкінці ХІХ століття, а її розвиток триває й до сьогодення [10].

Як стверджують науковці, на становлення й розвиток сучасної хореографії вплинуло чимало чинників. Найвагомим з них був модерн-стиль – одна з назв стилю в мистецтві Європи і США кінця ХІХ – середини ХХ століття. Він виник, насамперед, як контракадемічна техніка, як протест проти засилля класичного балету [5]. Досліджуючи «коріння» цього напрямку в хореографічному мистецтві, В.Ю.Нікітін зазначає, що модерн-танець виник як авторський танець, і що він не пов'язаний ні з фольклорним, ні з побутовим танцями, він – «сам по собі». І перші

фундатори модерн-танцю – А.Дункан, М.Грехем, Д.Хемфрі, І.Шоун, Е.Тамаріс, Х.Хольм – були творцями свого власного бачення світу і вираження його через рух. Модерн-танець, насамперед, – танець ідеї та певної філософії, а рух виникає залежно від того, що хоче висловити виконавець. Кожен з хореографів-виконавців вказаного танцю створив свою власну школу й техніку [6].

Головною ідеєю модерн-стилю став розвиток осмисленої й одухотвореної форми, що виражала напруженість і витонченість творчого духу переломної епохи. Одна з найважливіших ідей цього стилю – подолання прірви між художнім та утилітарним. Теми сучасних вистав мають актуальний характер, а кожен рух має певне значення та віддзеркалює внутрішній стан того чи іншого героя.

Розглядаючи особливості модерн-танцю, В.Ю.Нікітін зауважує, що цей танець сприяє гармонійному розвитку учнів, зокрема почуття ритму, пластичності, витривалості, усвідомленню внутрішньої краси, здатності до художньої оцінки, розвитку музичного сприймання та інтересу до музики. Дослідники хореографічного мистецтва вважають, що у модерн-танці, на відміну від інших танцювальних стилів, налічується величезна кількість позицій. Тому цей танець забезпечує можливість розвитку фантазії хореографа, що справляє позитивний вплив на його учнів, які можуть проявити оригінальність у пошуку рухів свого тіла, глибоко й проникливо передаючи певні емоції та почуття. В цьому й полягає головне значення освоєння модерн-танцю в естетичному вихованні дітей і молоді.

Серед хореографів-модерністів, що займалися педагогічною діяльністю, найвидатнішими, на думку науковців, можна вважати Марту Грем (Грехем) і Хосе Лимона. Це талановиті хореографи, кожен з яких мав «свою» техніку, свій особистісний стиль хореографічної діяльності. Вони мали свої акторські трупі, ставили яскраві спектаклі. Це були високопрофесійні колективи, діяльність яких посіла значене місце у хореографічному мистецтві та справила великий вплив на подальший розвиток модерн-танцю.

Отже, аналіз наукової літератури та досвіду сучасних педагогів-хореографів (І.Горшовик, Б.Забутої, О.Матюшкіна, Е.Музиченко) дає підставу стверджувати, що модерн-танець є оригінальним явищем світової художньої культури та містить у собі сприятливі можливості в розвитку творчої самореалізації підлітків.

Виклад основного матеріалу дослідження.

На основі з'ясування сутності ключових понять ми пропонуємо *структуру* творчої самореалізації, в якій виділяємо такі *компоненти*: 1) художньо-аналітичний – визначає здатність учнів до аналізу, синтезу, порівняння різних елементів мистецтва, пов'язаних з хореографічною діяльністю; 2)

художньо-емоційний – відбиває суб'єктивне емоційне ставлення підлітків до оточуючої дійсності у процесі хореографічної діяльності; 3) творчо-діяльнісний – здатність по-своєму відтворювати танець.

Наша експериментальна робота проводилась у хореографічній студії «Морська хвиля» м.Одеси, у групі, де навчається 20 дівчат старшого підліткового віку.

Експериментальне дослідження складалося з чотирьох етапів: 1) проведення констатувального експерименту; 2) розробка методики розвитку творчої самореалізації учнів у процесі освоєння модерн-танцю; 3) проведення формувального експерименту; 4) порівняльний аналіз констатувального та формувального етапів експериментальної роботи.

Метою констатувального етапу дослідження було визначення рівнів розвитку творчої самореалізації учасників групи. Виходячи зі вказаних компонентів структури ключового поняття, нами було визначено такі *критерії*: художньо-аналітичний, творчо-діяльнісний, художньо-емоційний. Показники художньо-аналітичного критерію: здатність осмислити головну ідею хореографічної вистави та зрозуміти зв'язок між ідеєю та хореографічним текстом; вміння пояснити, яка музика краще підходить для втілення художнього задуму хореографа-постановника. Показники творчо-діяльнісного критерію: здатність до творчого опрацювання та хореографічного втілення певного змісту; прояви творчості у процесі виконання ролей, творче ставлення до акторської гри. Показники художньо-емоційного критерію: прояви емоційності під час осмислення головної ідеї та сюжету хореографічної вистави, втілені у хореографічній формі; емоційність при виконанні певної ролі. Під час діагностики ми враховували чотири рівні: високий, достатній, середній, низький.

Дослідження за *художньо-аналітичним критерієм* здійснювалося методом *аналізу творчих робіт* учнів, які передбачали виконання двох завдань: а) вибір емоції та втілення її у власній хореографічній постановці; б) створення теоретичної моделі художнього образу, який прогнозується на основі детального аналізу змісту номеру та якості його виконання. Для виконання першого завдання ученицям було запропоновано на вибір такі теми: «Радість», «Гнів», «Страх», «Спокій», «Кохання». Обравши одну з них, кожна з учениць виконувала свій варіант «емоції душі», а інші учасники групи мали здогадатися, яку саме емоцію втілено у хореографічно-творчій роботі. Виконавці повинні були визначити головну ідею композиції, висловити своє ставлення до втіленої емоції та обрати найкращий музичний матеріал. При виконанні другого завдання необхідно було визначити, чи адекватно музичний матеріал розкриває задум постановки, які хореографічні

засоби допомагають створити художній образ, наскільки точно хореографічні засоби відповідають художньому змісту танцювального номера. Пізніше учениці повинні були показати хореографічну постановку на основі обраної теми.

Дослідження за **творчо-діяльнісним** критерієм здійснювалося методом експертних оцінок. З усіма учасницями групи було здійснено хореографічну постановку на музичну композицію «I Am Not a Robot», виконавці Marina And The Diamond's (у модерн-стилі). Комісією було враховано: якість техніки виконання, відповідність рухів до музики, емоційне наповнення ролі, переконливість відтворення танцювального тексту та розкриття головної ідеї хореографічної постановки, спроможність зберегти творче самопочуття в умовах концертної діяльності. Наступне завдання – створення власної хореографічної імпровізації у стилі модерн-танцю «Мій світ» на самостійно обрану музику.

Дослідження за **художньо-емоційним** критерієм здійснювалося методами *педагогічного спостереження* та *аналізу творчих робіт* учасників групи. Спостереження було спрямоване на прояв емоційності учениць у процесі виконання технічних комбінацій з досвіду хореографічної діяльності найвідомішої особистості у галузі модерн-танцю М. Грем. Творча робота складалася з двох завдань: а) виконання комбінацій з танцювальної техніки М. Грем; б) осмислення вказаної техніки. Перед початком виконання завдань ми нагадали ученицям основні принципи техніки М. Грем (чергування посилення й розслаблення, відчуття кожного руху та відповідних емоцій). При цьому ми враховували наукові положення щодо зв'язку пізнавальної й афективної сфер особистості [9]. Допомагаючи підліткам осмислити цю техніку, ми поставили до них такі запитання:

- Що вас найбільше зацікавило в техніці М. Грем?
- Який зміст вклала М. Грем у танцювальні рухи?
- Які емоції можуть бути в основі хореографічних комбінацій?
- Які емоції викликає виконання цієї танцювальної техніки?

Ми намагалися допомогти дівчатам зрозуміти зв'язок руху та емоцій: з одного боку, певні емоції можна передати з допомогою рухів, а з іншого, кожен рух породжує емоцію. У танці може бути відсутнім будь-який сюжет, але завжди є емоції (або емоційні стани). Розуміння техніки М. Грем є важливим етапом в освоєнні модерн-танцю, оскільки володіння цією технікою не тільки сприяє вдосконаленню можливостей кожного танцівника, але й дає змогу відчувати емоції, які породжує рух.

Аналіз результатів констатувального експерименту засвідчив, що більшість учениць відноситься до середнього рівню (12 учениць –

60%), 3 учениці – до достатнього рівню (15%) та 5 учениць – до низького рівню (25%). Зазначимо, що в багатьох учениць виконавські вміння й навички були на низькому рівні, типовими помилками можна вважати недостатню пластичність і гнучкість тіла, скутість рухів, слабкі прояви творчого підходу під час втілення художніх образів у хореографічній діяльності. У деяких дівчат під час виступу спостерігалася нервова напруга, надмірне хвилювання, що проявлялося у забуванні хореографічного тексту, наявності зайвих рухів, нездатності у повній мірі реалізувати власні виконавсько-творчі можливості.

Для проведення формувального експерименту ми розділили групу на дві: контрольну та експериментальну (по 10 осіб у кожній), які показали приблизно однакові результати. У контрольній групі заняття проводились за традиційною методикою, в експериментальній – за розробленою нами методикою.

Визначаючи шляхи, форми й методи розвитку творчої самореалізації підлітків у процесі освоєння модерн-танцю, ми опиралися на такі загально-дидактичні принципи, як-от: доступність, наочність, систематичність і послідовність, ґрунтовність, взаємозв'язок навчання й розвитку учнів, урахування їхніх індивідуальних особливостей, усвідомленість тощо. Головними принципами були:

1) **принцип систематичності та послідовності**. Під час освоєння сучасної хореографії цей принцип має неабияке значення. Ця робота неможлива без регулярних тренувань, навіть тимчасові пропуски занять знижують результативність навчання. Кожен рух спочатку вивчається в найпростішій його формі й поступово ускладнюється, що дає змогу нарощувати фізичні та технічні можливості для більш складних рухів;

2) **принцип наочності** – це також відомий загально-дидактичний принцип, але у процесі освоєння сучасної хореографії він має особливе значення, оскільки ефективним методом при цьому є показ вчителя та відтворення цих рухів учнями. Такі покази мають бути лаконічними й переконливими, зверненими до образної виразності музики та емоційної сфери особистості учнів, їх творчої уяви. Цей принцип передбачає також використання технічних засобів навчання, ілюстративних матеріалів, що сприяє ефективності навчально-виховного процесу;

3) **принцип індивідуально-диференційованого підходу**, що надає вчителю можливість краще розкрити творчий потенціал кожної особистості.

Розробляючи методику відповідно до завдань нашого дослідження, ми припустили, що процес розвитку творчої самореалізації буде більш ефективним за таких **психолого-педагогічних**

умов:

- поетапність занять, заснована на різнобічному освоєнні модерн-танцю;
- забезпечення позитивного настрою учнів;
- поєднання занять з публічними виступами.

Проаналізуємо згадані психолого-педагогічні умови.

1. Поетапність занять, заснована на різнобічному освоєнні модерн-танцю.

Ця умова передбачає три етапи:

I. Підготовчий етап – використання системи Пилатес, з допомогою якої є змога розвинути рухову координацію, гнучкість, силу м'язів тощо. Важлива функція системи Пилатес – налагодження зв'язку між розумом і тілом на енергетичному рівні. До речі, цим вказана система й відрізняється від інших фізичних вправ. Обов'язковим є також постійний самоконтроль та отримання задоволення від занять [8]. Ми пропонуємо тимчасово ввести додаткові заняття щодо ознайомлення з системою Пилатес учнів, які освоюють модерн-танець. Усвідомленість, з якою слід виконувати усі вправи в системі Пилатес, зберігається і при освоєнні модерн-танцю.

II. Осмислюючий етап – заснований на єдності художнього й філософського у хореографічній діяльності та передбачає розуміння філософії модерн-танцю. Як було зазначено вище, на відміну від класичного чи джазового танцю, цей напрямок має своєю основою творчість певної особистості. Тому ознайомлення учнів з технікою провідних хореографів-модерністів доцільно поєднувати з вивченням і розумінням їхньої філософії, що сприяє усвідомленій роботі учнів над кожним елементом техніки модерн-танцю. Наприклад, М. Грем у своїй творчій діяльності розробляла техніку саме жіночого танцю, надаючи йому сили й мужності, а у власному житті вона також прагнула до рівності між чоловіками й жінками. Філософські погляди майстрів модерн-танцю знаходили віддзеркалення в їх танцювальних техніках. Тому, використовуючи метод аналізу творчого портрета хореографа, ми допомагали ученицям зрозуміти життєвий шлях того чи іншого майстра і, відповідно до цього, збагнути його філософські погляди.

На цьому етапі нами було детальніше опрацьоване творче завдання під назвою «Емоція душі», яке дівчата виконували на констатувальному етапі дослідження.

III. Імпровізаційний етап – імпровізаційне втілення учнями різноманітного емоційного стану, засноване на набутих знаннях, уміннях і досвіді хореографічної діяльності. З метою посилення творчого характеру занять було впроваджено підготовчу вправу під назвою «Співдружність музики й танцю», у якій учениці імпровізували танець під музику самостійно обраної пісні. Ми мали можливість спостерігати за тим, як улюблена

пісня сприяє розкриттю творчого потенціалу дівчат у хореографічній діяльності. Перед виконанням цього завдання ми вважали доцільним допомогти учням осмислити: а) зміст пісні та емоції, які вона виражає; б) художній задум, який може бути основою танцювальної імпровізації; в) елементи техніки, з допомогою яких можна адекватніше втілити художній задум танцю. Учасниці групи отримували задоволення від виконання цього завдання та з інтересом спостерігали за творчими роботами кожної.

Вказані три етапи пов'язані між собою, перший і другий є своєрідною підготовкою до третього, що є найбільш значущим у розвитку творчого потенціалу учениць.

2. Забезпечення позитивного настрою учнів.

Друга психолого-педагогічна умова передбачає доброзичливу словесну оцінку вчителем творчих досягнень учнів, що сприяє впевненості у своїх силах, підвищенню самооцінки, гуманізації міжособистісних стосунків у групі. Важливим також є надання права на помилку без негативних наслідків. Це пов'язано з тим, що в умовах сприятливої атмосфери занять з'являється можливість появи різних, навіть помилкових, варіантів вирішення творчих завдань і одночасно відсутність боязні бути осміяним. Створенню позитивної атмосфери занять сприяє гра «Незвичайна роль», яку ми іноді впроваджували: одна з учениць виконувала роль учителя, виявляючи помилки інших і надаючи поради щодо їх виправлення. Цей метод відбиває гуманістичні ідеї педагогіки співробітництва.

3. Поєднання занять з публічними виступами.

Хореографічне мистецтво настільки яскраве й самобутнє, що його функціонування неможливе без участі глядачів. Під час концертного виступу чи змагання кожен учень прагне показати себе якнайкраще, тому підвищується відповідальність підлітків, вони починають краще відвідувати заняття, активніше беруть участь у підготовці до виступів. В учнів підвищується інтерес до занять, – а, значить, з'являється додаткова мотивація хореографічної діяльності, що є важливим фактором підвищення успішності навчання.

У кінці навчального року було проведено повторну діагностику рівнів розвитку творчої самореалізації учнів, яким було запропоновано виконати низку творчих завдань як аналітичного, так і практичного характеру: постановка модерн-танцю, заснованого на самостійно розробленій ідеї; показ основних технічних елементів з хореографічного досвіду відомих майстрів тощо. Порівняльний аналіз двох етапів проведеної роботи засвідчив значне підвищення рівнів розвитку творчої самореалізації учасників експериментальної групи на завершальних заняттях формувального експерименту.

Висновки та перспективиподальших розвідок напрямку. Кожна людина має особливий творчий потенціал, розкриття якого дуже важливе для розвитку нашого суспільства, тому вчитель має докласти максимум зусиль, аби допомогти учням у розвитковій творчій самореалізації. Це завдання важливо здійснювати у кожному виді мистецтва, зокрема, і у хореографії. Сьогодні великої популярності набуває навчання дітей і молоді сучасного танцювального мистецтва в аматорських хореографічних студіях, тому розробка відповідної методики є важливим завданням мистецької педагогіки.

Розроблена нами методика здійснювалася у трьох етапах відповідно до логіки процесу розвитку творчої самореалізації учнів: розвиток хореографічної техніки на підготовчому етапі з допомогою системи Пилатес, досягнення єдності художнього й філософського у хореографічній діяльності, імпровізаційне втілення учнями різноманітного емоційного стану у власній хореографічно-творчій діяльності. Значна позитивна динаміка результатів за всіма критеріями й показниками учасників експериментальної групи засвідчує про ефективність розроблених і реалізованих нами психолого-педагогічних умов.

Подальша розробка даної теми може бути продовжена за такими напрямками:

- більш детальне вивчення філософських поглядів та особливостей хореографічної техніки видатних майстрів-модерністів;
- подальший аналіз музичних творів у модерн-стилі та пошук художніх засобів їх втілення у хореографічній діяльності;
- більш глибоке вивчення індивідуальних психолого-фізіологічних особливостей кожного учасника хореографічної студії та врахування їх у процесі розвитку творчої самореалізації.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Дьяченко М. И. Психологический словарь-справочник / М. И. Дьяченко, Л. А. Кандыбович. – Минск: Харвест, М.: АСТ, 2001. – 572 с.
2. Ефимова Е. А. Формирование творческой самореализации будущего педагога: Автореф. дис. ... канд. пед. наук / Е. А. Ефимова. – Ишимский гос. пед. институт, 2007. – 16 с.
3. Максименко С. Д. Загальна психологія: Навчальний посібник / С. Д. Максименко. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 272 с.
4. Милинис О. А. Концепция субъектно-ориентированного подхода к развитию культуры творческой самореализации студентов-педагогов / О. А. Милинис. – Казань: Центр инновац. технологий, 2011. – 220 с.
5. Михайлова И. В. Модернизм и модерн в хореографическом искусстве / И. В. Михайлова, Н. Х. Раковская // Вісник Міжнар. Слов'янського університету: Мистецтвознавство. – 2013. – № 1. – С. 67–70.

6. Никитин В. Ю. Модерн-джаз-танец: этапы развития. Метод. Техника / В. Ю. Никитин. – М.: Один из лучших, 2004. – 414 с.

7. Подвысоцкая Т. Пилатес. Здоровый путь к красоте / Т. Подвысоцкая. – К.: Изд. Левицкая Е. В., 2014. – 316 с.

8. Роменец В. А. Психология творчества: Навчальний посібник / В. А. Роменец. – К.: Либідь, 2004. – 288 с.

9. Трофімов Ю. Л. Психологія: Підручник / Ю. Л. Трофімов, В. В. Рибалка, П. А. Гончарук та ін. За ред. Ю. Л. Трофімова. – К.: Либідь, 2001. – 560 с.

10. Шариков Д. І. Класифікація сучасної хореографії: напрями, стилі, види / Д. І. Шариков. – К.: Вид. В. Карпенко, 2008. – 168 с.

BIBLIORAFIYA

1. D'yachenko M. Y. Psykholohycheskyy slovar'-spravochnyk / M. Y. D'yachenko, L. A. Kandybovych. – Mynsk: Kharvest, M.: AST, 2001. – 572 s.

2. Efymova E. A. Formyrovanye tvorcheskoy samorealyzatsyy budushcheho pedahoha: Avtoref. dys. ... kand. ped. nauk / E. A. Efymova. – Yshymskyy hos. ped. ynstitut, 2007. – 16 s.

3. Maksymenko S. D. Zahal'na psykholohiya: Navchal'nyy posibnyk / S. D. Maksymenko. – K.: Tsentr uchbovoyi literatury, 2008. – 272 s.

4. Mylynys O. A. Kontseptsyya sub'yektno-oryentyrovannoho podkhoda k razvytyyu kul'tury tvorcheskoy samorealyzatsyy studentov-pedahohov / O. A. Mylynys. – Kazan': Tsentr ynnovats. tekhnolohyy, 2011. – 220 s.

5. Mykhaylova Y. V. Modernyizm y modern v khoreohrafycheskom yskusstve / Y. V. Mykhaylova, N. Kh. Rakovskaya // Visnyk Mizhnar. Slov'yans'koho univertytetu: Mystetstvoznavstvo. – 2013. – № 1. – S. 67–70.

6. Nykytyn V. Yu. Modern-dzhaz-tanets: etapy razvytyya. Metod. Tekhnyka / V. Yu. Nykytyn. – M.: Ody n yz luchshykh, 2004. – 414 s.

7. Podvysotskaya T. Pylates. Zdorovy put' k krasote / T. Podvysotskaya. – K.: Yzd. Levytskaya E. V., 2014. – 316 s.

8. Romanets' V. A. Psykholohiya tvorchosti: Navchal'nyy posibnyk / V. A. Romanets'. – K.: Lybid', 2004. – 288 s.

9. Trofimov Yu. L. Psykholohiya: Pidruchnyk / Yu. L. Trofimov, V. V. Rybalka, P. A. Honcharuk ta in. Za red. Yu. L. Trofimova. – K.: Lybid', 2001. – 560 s.

10. Sharykov D. I. Klyasyfikatsiya suchasnoyi khoreohrafiyi: napryamy, styli, vydy / D. I. Sharykov. – K.: Vyd. V. Karpenko, 2008. – 168 s.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Pechers'ka Ella Pylypivna – Associate Professor, Candidate of Pedagogical Sciences, Assistant Professor, Department of Music and

Choreography of South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky (с. Odessa).

Circle of scientific interests: methodology of musical and musical-choreographic education of children and youth.

Mykhailenko Hanna Olegivna – Specialist of Faculty of Music and Dance Education, PNPU, Teacher of Choreographic Studio “Sea wave” (с. Odessa).

Circle of scientific interests: the techniques of musical-choreographic education of children and youth.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

ПЕЧЕРСЬКА Елла Пилипівна – доцент, кандидат педагогічних наук, приват-професор кафедри музичного мистецтва і хореографії Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського (м. Одеса).

Наукові інтереси: методика музичного та музично-хореографічного виховання дітей і молоді.

МИХАЙЛЕНКО Ганна Олегівна – спеціаліст факультету музичної та хореографічної освіти ПНПУ, викладач хореографічної студії «Морська хвиля» м. Одеси.

Наукові інтереси: методика музично-хореографічного виховання дітей і молоді.

UDK 78. 654. 18

SVESCHYNSKA Natalia Vasulivna –

Candidate of Science,
Associated Professor of the

Department of music-theoretical and instrumental subjects
of Kirovograd Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University
e-mail: muzteor@mail.ua

PEDAGOGICAL MODEL OF FORMATION OF VALUE ORIENTATIONS OF THE FUTURE TEACHER-MUSICIAN

Formulation and justification of the relevance of the problem. At the present stage, characterized by sharp social and spiritual changes in the society, the task of improving the efficiency of future professionals' training becomes of particular importance. Students acquiring professional knowledge and skills in a particular discipline takes central place in the educational process of higher education, and insufficient attention is paid to understanding the value of professional activity: professional values formation necessary for a teacher-musician, personal attitude to future career as a vitally important activity. The learning process actually touches the problem of value beliefs of future teacher-musicians. Professional and educational qualities of a future specialist can not develop without considering his personal orientation, values, beliefs.

Analysis of recent research and publications. Analysis of pedagogical works by M.G.Kazakina, L.G.Koval, V.S.Mukhina, G.M.Padalka, A.P.Rudnytska [3, 5, 6, 7] specifies that values, on the one hand, are elements of the relationship of psychological orientation of the individual (interests, needs, abilities, tastes, attitudes), and on the other hand act as a reflection of a certain type of value orientation which is caused due to the level of development of relations and aesthetic advantages in a wide field of human reality and art.

In studies by B.Asaf'yeva and A.Losev, in

musicological writings of modern scholars M.Lobanov, V.Medushevskiy, E.Nazaykinskiy, A.Sokolov, V.Kholopova, U.Kholopov, T.Cherednichenko and others various aspects of understanding of music as an art phenomenon are considered: psychological aspects of perception; range of aesthetic and axiological issues related to personal and valuable attitude to it.

The problem of the formation of value orientations becomes of particular importance in the preparation of musician professionals whose personal artistic values system and its ability to generate future students largely determines the level of the younger generation. These issues are widely reflected in modern pedagogical literature, writings by B.Asaf'yeva, A.Apraksin, T.Berkman, V.Dryapika, L.Koval, G.Padalka, O.Rudnytska, G.Shevchenko, T.Tsvelyh, V. Shatskiy and other numerous publications in which authors emphasize that the defining principle of education is to prepare thoroughly educated, skilled musician educators with advanced artistic orientations, ready to fulfill the honored role of bearers and promoters of music.

A person builds the activity in accordance with standards and values. It is impossible to determine the objectives of one's activities without awareness of human values. This subjective aspect of the production goals of the people is displayed by value orientation categories. Value orientation is a complex entity, which reflects the different levels and